

Шэкюгьум и 24-р – Ным и Маф

Тибзыльфыгъэ
льаплэхэр!

Ным и Мафэ фэшл тышью-
фэгушо!

Мы мафэм Ныр, бзыль-
фыгъэхэу къэлэцыкъухэр
зыпухэрэр, унэгъо къоцым
зэгурлыонгъэ-тынчигъе иль-
ынным зилах гъэнэфагъэ
хэзышхэхэрэр тафэрэзэу
тыгу къэтэгъэкъых.

Сабымкъэ щылэнгъэ
къезытгэ ныр ренэу анах
циф гупсэу щытышт. Къэ-
хугъэ цыкъум дунееплъы-
къэ нэужым илэ хууштымкъэ,
цифыгъэ шэпхэ дахэхэм
арыгъозэн ылъакъэ къэтэ-
джынмыкъэ, шум, щылэн-
гъэм дэхагъэу хэлъым за-
фикудыннымкъэ ным мэ-
ханэшо илэ щит.

Ным ишулъэгъу, ифэбагъ,
игукъэгъу ары гъуни нэзи
зимыэ тын лъаплэр ыкы
насышши тэзшылъэр. Ным
идесэ үшхэу, сид фэдерэ
ныбж тэзми тэзшылъэрэм
тишылэнгъэ гъогу тырык-
онмыкъэ ренэу мэханэшо
ялэу щит. Тицыхэе нах
зытельхжыным, сид фэдэ
кын тапэ къикыгъэми тэ-
пэшүеклон тъэкынным таф-
эзгэсэрэ тянэ лъаплэхэм
ренэу тафэрэз.

Лъытэнгъэ зыфэтшыре
тэнхэр! Гъуни нэзи зимыэ
лоф къинэу жууцэцакъэрэм,
шүүзшхамысыжъэу цыф
тэрэз тэххуным шүүзэрэд-
лахъэрэм апаи инэу тэзэрэ-
шүүфэрээр къэтэо.

Тыгу къыддеу зэкъеми
тышүүфэльдо псаунгъэ
пытэ, щылекъешу шууи! энэу,
ренэу шуучфынэу, гушуагъо
ехуу шууалэ къэмийнэу!
Шууильфыгъэхэмкъэ гугъэ-
пэ-шоигъонгъэу шууи! э
пстэури къыжкудэххунэу,
ренэу шу шууальгъэу, шунасышынэу шууфэтэо!

Адыгэ Республикаем
и Лышхъэй
Къумпил Мурат

Адыгэ Республикаем и
Къэралыгъо Совет –
Хасэм и Тхъаматэу
Владимир НАРОЖНЫЙ

АтекIуагъ

«Абилимпикс» зыфиорэ зэнэкъокъум ишъолъир уцугъохэм анах дэгъоу къахэшыгъэхэм
Лъэпкъ чемпионатэу Москва щизэхашагъэм мы мафэхэм зыкыщагъэлъэгъуагъ.

Дунээ зэнэкъокъур 1972-рэ
ильесим къыщегъэжъагъэу зэ-
хащэ. Аш къэралыгъо 46-рэ
фэдиз зэрепхы. Урысыер аш
хэлэжжэнэу зиублагъэр 2014-рэ
ильесим ары. Иофхъабзэм
изэхэшакъохэм шьэрыль шъхьа-
лэу зыфагъэуцужыгъэр сэкъат-
ныгъэ зиэхэ цыфхэм ялэпэлэ-
сэнэгъэ лъэнныкъо зэфеш-
хъафхэмкъэ къагъэлъэгъон амал
аратыныр ары. Мыр илъес
заулэм къыкъоцэ зэ зэхащэ.
Иофхъабзэм къыдыхэлъятаа
зэнэкъокъу зэфешхъафхэм
рагъэлокъых.

Мыгъэрэм лъэнныкъо 62-къэ
зыкъыщагъэлъэгъуагъ, 31-рэ
лъэтэгъэуцох. Нэбгырэ 1800-м
ехуу къэралыгъом ишъолъир
зэфешхъафхэм къарыкыгъэу
къэх ушгъом хэлэжжая, къа-
гъэлъягохэрэ лъэнныкъохэмкъэ
медальхэмрэ щытхууцэхэмрэ
къыдахынхэм ахэр фэбэнагъэх

— къошын гъэжжэн иофхэм къы-
щегъэжъагъэу веб-дизайнны
нэсыжжэу.

Сэкъатныгъэ зиэхэ цыфхэм
«Тикъалэ сэнаущыгъэу ыкы
пытагъэу хэлъхэр къызфигъэ-
федэхи, ифэшшошэ апарэ чып-
пээр къыдихыгъ. Максимкъи,
тэрки ар теклонгъэ ин. Аф-
рем! Сыгу къыздеу сыпфэ-
гушо!» — къышцо тхыгъэм.

Уздэлэжъэн фэе лъэнныкъохэр щылэх

Зыныбж имыкъуугъэхэм ялофыгъохэм ыкы яфитыныгъэхэр къэухумэгъэнхэм афэгъэзэгъэ
республикэ комиссием зичэзыу зэхэсигъо илэгъ. Аш хэлэжжагъэх Адыгэ Республикаем и
Премьер-министрэ игуадзэу, комиссием ипащэу Наталья Широковар, министерствэ ыкы
комитет зэфешхъафхэм ялъыкъохэр.

Н. Широковам иофхъабзэм
пэублэ гүшүлэ къышишызэ,
зытегүшүлэнхэу агъэнэфагъэхэ
иофыгъохэр игъо шыыпкъеу
ылтыгъатгэх ыкы ахэм къэлэу
къатегүшүлэгъ. Аш къызериуа-
гъэмкъэ, муниципальнэ образ-
ваниехэм зыныбж имыкъу-
гъэхэр къазэрашагъэгъунхэрэм
ыкы зэраашылъыпльэхэрэм
уигъэрэзэн дэдэу щитэп, ашкъэ
узыдэлэжжэн фэе лъэнныкъохэр
щылэх.

2019-рэ ильесим къэлэцыкъу-
хэм языгъэпсэфыгъо ыкы
япсауныгъэ изэтегъэуцожжыгъ.

Блэкыгъэ ильесим мыш фэдэ
иуахтэ егъэпшагъэмэ, мыгъэ
а пчыагъэр проценти 4,3-къэ
нахыб. Мыхэм ашыщэу илэхъо
359-р профилактике учетым хэт,
къэлэцыкъу мин 18,4-р гъот ма-

къэ зиэ унагъохэм къарыкы-
гъэх, нэбгырэ 833-р сабий ибэх
е янэ-ятэхэр ашкъарытжхээ.
Къэлэцыкъу хэм языгъэпсэфыгъо
ыкы япсауныгъэ изэтегъэуцож-
жын уахтэ изэхэшэн зэкъэм-
къи сомэ миллион 90,9-м ехуу
пэуагъэхъягъ. 2018-рэ ильесим
мыш фэдэ иуахтэ егъэпшагъэ-
мэ, а пчыагъэр проценти 6,3-къэ
нахыб.

Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъом
ильехъан къэлэцыкъу хэм ага-
е Къэралыгъо филармонием,
Лъэпкъ театрэм ыкы республике
къэлэцыкъу тхыльеджаплэм иоф-

шэбээ 30-м ехуу ашызэхашагъ.
Джааш фэдэу гъэмэфэ зыгъэпсэ-
фыгъом къыхиубытэу цыфхэм
иофшланлэ языгъэгъотырэ къу-
лыкъум илэхъо 566-мэ иофшэн
аригъэгъотыгъ, ахэм ашыщэу
нэбгырэ 13-р профилактике
учетым хэтгэгъ. Зыныбж имыкъуугъэхэр
еджаплэхэм ашыкъохэрэ гъэцкэлэжъын
иофшэнхэм, къоджэ поэзилэхэм язэ-
тегъэпсихан ахагъэлэжъагъэх,
мэкъу-мэцым ыкы социалнэ
иэпилэгъум альэнныкъохэм иоф-
шэнхэр агъэцэлгэгъ.

(Икъях я 2-рэ н. ит).

УЗДЭЛЭЖЬЭН ФЭ ЛЪЭНЫКЬОХЭР ЩЫГЭХ

(Икъеу).

— Зыныбжь имыкъугъехэм юф адэпшэнэр псынкагъоп, аш умыггуу тэрээзэ упылын пльээкыщэл. АР-м и Лышхъеу Күумпил Мурат пчагъэрэ ар зэхэсигъохэм къашело. Анахъеу тинаяэ зытедгъетын фаер зыгъэсэфыгъо уахтэр шуагъе къытэу іэтахъохэм агъеконыр ыкъи ахэм юфшэн къафэгъо.

тыгъенир ары. Профилактике учтым хэтхэр нахыбэу зэхэшкло юфшэнхэм актэгъегушуу гъэнхэ, джащ фэдэу кілэцыкъухэр зыпунхэу къалызыгъехэ, ахэм алтыпльэхэрэ унагъохэм зэрифэшьашэу тинаяэ атедгъетын фаер, — клиэтхъыг Наталья Широковам.

Зэхэсигъом АР-м юфшэнимкэ ыкъи социальнэ хэхъонигъемкэ и Министерствэ сабыйхэм

япсауныгъэ зыщаагъэпытэрэ кампаниеу къэктшт ильэсым зэхашштим смениллэу юф шылэнэу ыкъи кілэцыкъухэм япсауныгъэ зыпкъ зыщирагъэуцожырэ республике реабилитационнэ гуччэу «Звездный» зыфиорэм иамалхэр къыдальтэхээз къыхагъэлэжъенэу предложение къыхыг.

КІАРЭ
Фатим.

МЭКЬУМЭЩ КЪЭБАРХЭР

АШ ФЭДЭ КЪЫХЭМЫКЫГЬЭУ

Адыгейим пынджеу щыуахыжырэр аужыре ильэси 10-м фэдищкэ нахыбэ хъугъе. Пынджалэжыпэ гектар пчагъеу яэм ильэс къес зэрэхагъахъорэмрэ чылэпхъаклэу агъэфедэхэрэм якъихэхын мэхъенэ ин зэрэраторэмрэ аш къифэкконхэм льапсэу фэхъугъэр.

2006-рэ ильэсым пындже гектар мини 2-м ехъу апхыгъацьемэ, мыгъэ ар мини 9,1-рэ нахъэсигъ. АР-м мэкъу-мэшымкэ и Министерствэ тызэрэши-

гъэгъозагъэмкэ, джырэ нэс аш фэдэ къыхэмымыкыгъеу, мыгъэ тонн мин 44,3-рэ (2018-рэ ильэсым тонн мин 35-рэ зэрэхууцтыгъэр) пстэумки къаугоижыгъ.

Зы гектарым, гурытымкэ льятгъэу, центнер 48,9-рэ къырахыгъ. 2006-рэ ильэсэу ыпеклэшицеу къэтхыгъэм а пчагъээр 33,2-рэ зэрэхууцтыгъэр.

АПЭРЭ ШХҮЭ МИНЫР

Инвестиционнэ проектэу ООО-у «Мирный-Адыгей» зыфиорэм къыхэлэхытагъэхэ комплексхэм ашыщэу Мыецъопэ районом ит поселкэу Трехречнэм щагъэпсырэм пчэнхэр щайгъынхэу хэтишт фермэм иапэрэ корпуситу аухи, ишыкіэгъэ оборудованиер чагъеуцуагъ.

АР-м мэкъу-мэшымкэ и Министерствэ тызэрэшигъээзагъэмкэ, зым чэтыштхэгчэнхэри блекігъэ тхъамафэм къашагъэх. Ахэр Нидерландхэм къирашыгъэх, шхъэ 1017-рэ мэхъух. Пчэнхэм гъогур мыдэеу къызэпаачыгъеу ары къызэралуагъэр, ау климатын хэгъознхэм пae мазэрэ «карантин» яэшт, ветеринархэр алтыпльэшт.

Инвестиционнэ проектэу ООО-у «Мирный-Адыгей» зыфиорэм ишыуагъэмкэ сомэ миллионишэе пчагъэ инвестицииу республике иэкономикэ къыхэлхъагъэ хъущт. Пчэншхъэ миних щайгъынхэм тельти-

таагъэу фермищ агъеуцуунэу ыкъи пчэншхэм хэшыкыгъэхэ гъомылхъэхэр къыщыдагъекынхэу комплекс проектым къыхэлэхытагъ.

Поселкэу Трехречнэм щашырэм шхъэ мини 2 зыщаагъышт фермэ, ахэм арагъэшхыштыр зыщаагъышт цех ыкъи пчэншхэм хэшыкыгъэхэ гъомылхъэхэр къыщыдагъекынхэу завод цыклик хэтиштых. Щэ литрэ мини 6-м къыщымыкэу зы сменэм агъэфедэнэм ар тегъэпсхъэгъэшт. Мы комплексыр къэктшт 2020-рэ ильэсым аухынэу ары инвесторын зэрэрихъуагъэр.

ХҮҮТ Нэфсэгт.

Депутатхэм апай

Адыгэ Республике и Къэралыгъо Совет — Хасэм изимчээзуу я 43-рэ зэхэсигъо шэкъогъум и 27-м щыщэшт.

Зэхэсигъом зыщаагъэштхэ юфыгъохэм мыш къыкіэлъякохэрэх ахагъэхъагъэх: законопроектхэу «Адыгэ Республике изаконхэу «Транспорт хэбзэлахын эхыилгээ», «Хэбзэлахын ятынкэ патентхэр зэрагъэфедэхэрэм эхыилгээ» зыфиохэрэм зэхъокынгъэхэр афэшыгъэнхэм афэгъэхъыгъэм» апэрэу ахэппэгъенэйр.

Жуковскэм иурам тет унэу N 22-м хэт Залышхуу зэхэсигъохэр зыщаагъорэм сыхьатыр 10-м аш иофшэн щыригъэжъэшт.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ.

Щыфхэр ригъэблэгъагъэх

Урысие Федерацием и Президент пшъэрэильт къызэрэфишыгъэм тетэу Мыецъопэ гарнизоным идээ прокурорэу Юрий Басик Урысие Федерацием и Президент иприемнэу Адыгэ Республике щыэм зыкыфэзэгъэзажъхэм шэкъогъум и 21-м аlykыгъ.

Унагъом ышыхъэ идунаи зэрихъохыгъэм епхыгъэу пенсием техъорэ ахьщэр къазэрарамытыгъэм, мылькумкэ чэнагъэу ашыгъэр дээкүулыкүшэхэм хэбзэнчъеу къазэрарагъэхъакыжырэм яхылгээгъэ тхъаусыхэ тхылхэм мыш щахэппэгъяэх.

Зэүкігъум үүж Мыецъопэ гарнизоным идээ прокурорэу Юрий Басик цыфхэм къалэтигъэ юфыгъохэр зызешуахын, пшъэрэильхэр зэрагъэцэлгэхэмкэ Урысие Федерацием и Президент и Полномочнэ лыкылоу Къыблэ федеральне шьоллырым щыэ Владимир Устиновым макэ ригъэлжынхэм пае къэбархэр къызыгъэлжыгъан фэе палъэхэр ыгъэнэфагъэх.

Псауныгъэр зэщегъакъо

Тутынм емшшохъеним и Дунэе мафэ фэгъэхыгъэ пресс-зээлкэ мы мафэхэм Мыецъуапэ щыкъуагъ. Аш хэлжэгъагъэх Адыгэ Республике медицинэ профилактикэмкэ и Гупчэ, АР-м псауныгъэр къэхуумэгъэнимкэ и Министерствэ, Адыгэ республике клиническэ онкологическэ диспансерым, Роспотребнадзорым и Гъэлорышлангэ Адыгейим щыэм яофышэхэр, нэмыхкэхэри.

Зэхэсигъом къызэрэщаагъэмкэ, зэрэдунай тштэмэ, нэбгырэ миллиард 1,3-м ехъу тутын ешъо. Мыш ыпкъ къикыкэ ильэсим нэбгырэ миллионы 5-м ехъумэ ядунаи ахъожын, нэгъзуплэгъуих шээ къэси зы нэбгырэ аш елъыкы. Адэб уз зэфэшхыаф 15 тутын ешъоным къыхэкын ылтэгъыщт.

Тутынм хэль никотиным цыфхым ыпкъышоль иегъэшхоргъэхъакы. Аш ыпкъ къикыкэ льынтфэхэр нахь зэжку мэхъух, льыр тэрээзэу арыкъорэп. Никотиным шхъэм екхэрэ льынтфэхэм зэрар архы. Нэужым цыфхым ышыхъэ нахь макэу юф ешэ, нахьбэрэ мэузы, итэдэхъаа хахьо регъажъ. Анахъеу зыфэсакыжынхэм фэлорышлэрэ пэшорыгъэш юфхъабзэу тиреспублике щызэхашэрэ бэ. Тутынм гуахау хэлтэйн нахь тискауныгъэ зэрэнхэль льаплэр къагурылоу къэтэджынхэм тильтбжыкэхэр фаяласэх.

Къыгъо гъэнэфагъэхэр къыхэхынх щынагъо щыл.

Адыгейим псауныгъэр къеухуу мэгъэнимкэ и Министерствэ ипресс-къулыкъу къызэритирэмкэ, мы ильэсим пыкыгъэ мэзизбүм къыкъоц диспансеризация зыкүгъэхэм нэбгырэ 3639-рэ тутын ешъоу къахагъэшьгъ. Блэгъигъэ ильэсим егъэшагъэм, пчагъэхэр нахь мак.

Тутын ешъоныр чээзийхъыжыгъэхэм хэушхъафыкыгъэ медицинэ лэпшыгъэтуу арагъэгъоты. Нэбгырэ 2360-мэ аш фэдэ лэпшыгъэтуу аратыгъ, ахэм ашыщэу нэбгырэ 1093-мэ тутын ешъоныр агъэтэйхъыжыгъ.

Джащ фэдэу псауныгъэм и Гупчэ «Школа по профилактике и отказу от курения» зыфиорэм юф щешэ. Аш къуагъэхэм ашыщэу нэбгырэ 97-мэ тутын ешъоныр агъэтэйхъыжыгъ.

Тутынм пкыышоль зэрээриу рихырэр пстэуми дэгъоу къыдгурэо, ау аш пыщагъэхэм чадзыжынхыр къин къащхэу. Аш тиньбжыкэхэр пчэйжъе хъунхэм, япсауныгъэ изытет фэсакынхэм фэлорышлэрэ пэшорыгъэш юфхъабзэу тиреспублике щызэхашэрэ бэ. Тутынм гуахау хэлтэйн нахь тискауныгъэ зэрэнхэль льаплэр къагурылоу къэтэджынхэм тильтбжыкэхэр фаяласэх.

ГҮОНЭЖЫКЬО Сэтэнай.

Шэжь зэхахь

ИлIэшIэгъу иЦыфышхуагъ

Шэкюгъум и 19-м Адыгэ Республика м и Лъэпкъ тхыльеджапIэ шэжь пчыхъэзэхахъе «Калашников: человек и автомат» ылоу зэльашэрэ урыс Iешашлэу, конструкторэу, зифэдэ щымыэ автоматэу AK-47-р зышыгъе М. Т. Калашниковыр кызыыхъугъэр ильеси 100 зэрэхъугъэм фэгъэхыгъеу щылагъ.

Ioftkhabzэм кырагъэблэгъа-
тъях дээ частэу 72153-м идээ-
кIолIхэр, дээ-патриотическе
объединениехэу «Единство»,
«Вертикаль» зифиохэрэм ялпы-
клохэр, Мыекъуалэ иеджапIхэхэ
лицеуу N 34-м ыкIи гимназиене
N 5-м ашдажхэрэр.

Гухэль шыхъаэу зэхэшщаклохэм
ялгъэр кыткIэхуухъэрэ ллэужы-
кIэр Урысыем итарих лыхъужу
нэклубгохэм ыкIи ициф цэ-
рыохэм афэгъэнэосагъенир;
яхгэгээ, ячыгу шыхъэклифэ
афашыныр, афэлъекъирэмкэ
кьогъанэ ямынэныр, Родинэр
ным зэричийлэр агурыгъэгъен-
ныр ары.

МэфэкI-шэжь зэхахъэм хэ-
лэжьагъех Адыгэ республике
общественне организацье «Ныб-
жыкэ дээ-патриотическе объе-
динениеху «Единствэм» итхам-
матэу Джарымэ Рещидэ, дээ
частэу 72153-м дээ-патриотич-
скэ пүнгээмкэ ибатальон
икомандир игудзэу, майорэу
Д. Г. Петренкэр, ныбжыкIхэм
я Ленинскэ коммунистическе
Союз и Адыгэ республике кьу-
тамэ иапэрэ секретарэу М. С.
Ситниковар, Мыекъопэ гимнази-
еу N 5-м ОБЖ-мкэ ипеда-
гог-зэхэшакло Ю. А. Чимиревир,
Адыгэ Республика мкэ Рос-
гвардии иофышэу, полицаем
иполковнику Н. М. Шъаджэр,
нэмыхъхэрэ.

МэфэкI зэхахъэр шуфэс гу-

щыIэкэ кызыгъуихыгь АР-м и
Лъэпкъ тхыльеджапIэ иофышэу
Марина Волковец. Аш кызэ-
хэхъагъэхэр кIэкIеу Лъэпкъ
тхыльеджапIем итарих фигъэ-
нэосагъэх, ар зызехащагъэр
къэкоргъэм ильеси 125-рэ
зэрэхъурэр кыуагъ. Михайл
Калашниковым ишыIэнэгъе ыкIи
иIешIэгъе ин зэрэфекъуагъэр,
анах дэгүкIе дунаим щаштэгъэ
автоматэу AK-47-р ыкIи Iаше
лъэпкъ шьоши 150-м яконструк-
торэу тарихъям зэрэхъуагъэр
къыхигъэшыгь.

Генерал-лейтенантэу, Социа-
листическе Иофшаклэм тюгэг-
гью и Лыхъужьэу, Ленинскэ ыкIи
Къэралыгъо премиехэм ялауре-
ату, техническе шэнэгъэхэмкэ
докторэу, «Урысыем Иофшэнэм-
кэ и Лыхъужь» цэл льапIэр
(2009-м) кызыфагъэшшошагъэу
М. Т. Калашниковыр шэкюгъум
и 10-м, 1919-рэ ильесим селоу
Курья, Алтай губерниемкэ,
мэкуумэшшыIе унагъо кыышы-
хуугъ. Янэ-ятэхэр нахь гупсэ-
фыгъе чыгылэ лыхъужу кубанске
станицеу Отраднэм икъхи, аш
кluагъэх. Клалэм ятэу Тимофеи
Калашниковыр Харьковске губерни
кыышыхуугъ, янэу Александра
Коверинар Орловске губерни
кыышыгъ. Унагъор зэгурьюж-
лофшэкIошухыгъ, хъызмет унае ялэу дэгъоу
псэ-
ущтыгъэх. Ау 1930-рэ ильесим
кулакэу альтэхи, Сыбыр аща-

гъэх, Томскэ хэкум, селоу Бак-
чар. Михайл кIэлэ Iетахьоу мыш
апэрэ шекло Iашэр кыншиштагъ:
умышаклоу пшыхъэ хэпхыжынэу
шыгъигъэп.

Михайл Калашниковыр гүнэ-
гыу селом кIозэ еджапIем ще-
джагъ, физикэр, геометриер
икIесагъэх, бэ тхыльэу заджэ-
штигъэр, а зэкIе римыгъэкоу,
усэхэри ытхыщтыгъэх. Класси
9-р кызыгъуихыгъ, тхыль нэпцы-
хэмкэ Сыбыр кыкыжы, ядэж, Алтай,
къэложыгъагъ. Селоу Курье машиннэ-трактор стан-
циене апэдээро иофшэнэры щы-
ригъэжэгъагъ. Аш ыууж ар
Казахстан кluагъэ, иныбджэгъу
ыш станциене Матай Туркестан-

Сыбыр мэшюку гъогум Ioф
шишштагъ, 1938-рэ ильесим дээ
заводэу Ижевскэ дэтим агъа-
клю, автоматыр зэрэбгээсэ-
ольэн плъэкIыщтыр дэйбуу за-
ушэтым, ар Iашэкэ плъйтэн
зэрэплъекIыщтыр Правитель-
ством иунашшокэ аштагъ. Апэу
Iешаклэм ишын зыышфежьагъэ-
хэри Ижевскэ машзаводыр ары.
1949-рэ ильесим М. Т. Калаш-
никовым Жъогъо Плъижым
иорден ыкIи Сталинскэ преми-
ер «Iашэр кызыэрэхихыгъеу,
зэришыгъэмкэ» кыфагъэ-
шьошагъэх. 1971-рэ ильесим
ушэтын-конструктор Ioфшэнэм-
кэ ыкIи кыыхихыгъеу ышыгъ-
гъэмкэ, диссертациер кыгъэ-
шьошыкъэн имышыкъагъеу, тех-

альытагъ. 1949-рэ ильесим дээ
заводэу Ижевскэ дэтим агъа-
клю, автоматыр зэрэбгээсэ-
ольэн плъэкIыщтыр дэйбуу за-
ушэтым, ар Iашэкэ плъйтэн
зэрэплъекIыщтыр Правитель-
ством иунашшокэ аштагъ. Апэу
Iешаклэм ишын зыышфежьагъэ-
хэри Ижевскэ машзаводыр ары.
1949-рэ ильесим М. Т. Калаш-
никовым Жъогъо Плъижым
иорден ыкIи Сталинскэ преми-
ер «Iашэр кызыэрэхихыгъеу,
зэришыгъэмкэ» кыфагъэ-
шьошагъэх. 1971-рэ ильесим
ушэтын-конструктор Ioфшэнэм-
кэ ыкIи кыыхихыгъеу ышыгъ-
гъэмкэ, диссертациер кыгъэ-
шьошыкъэн имышыкъагъеу, тех-

вым тетрадь плуаклэм ежь ав-
томатыкэу ышымэ шлонгомкэ
апэрэ эскизхэр ригъэкIуагъэх,
мэзих отпускэу ипсаунгыгъэ
зэтыригъэцожынэу госпиталь
ужым кыратыгъэри автоматэу
гупсэфигъо кыезымытрам ишын
тыригъэкодагъ. Ядэжь мы-
клюжьэу станциене Матай макло,
мэшюку депом имастерскойхэм
апэрэ автоматаир ашишыгъ ыкIи
ащ Ioф зэришэрэр Iэмэ-псымэ
цехым чэцым щиуплъэкIуагъ.
1945-рэ ильесим Калашниковыр
автоматын ишынкэ зэнэкто-
кум хэлэжьагъ ыкIи ушэтынхэм
апхырыкыгъ, 1947-м автоматаир
AK-47-р Советскэ Армиен идээ
Iашхэм ахэбгэхъан уфитеу

ническе шэнэгъэхэмкэ докто-
рыцээр кыфагъэшьошагъ.
Калашниковым унэгьо дахэ
иагъ: зы кьорэ пхууицье. ыкъоу
Виктор тым ильагъо
рыкIуагъ, ыпхуухэри, икъорэльф-
пхюорэльфхэри еджэгъэ-гъес-
гъэх хуягъэх.

Автоматын итарих, ар зы-
шыгъэм икъэбар зэкIе зафа-
лотгээ уж дээкIолI ныбжык-
хэр ыкIи еджэкIо цыкIухэр
мы Iашэм иззхэлъыкэ фаг-
гъэнэосагъэх, зэпкыраагъэ-
хыгъ ыкIи зэхарагъэлхажыгъ.
Джуэз лэужхэр дээ хабэхэм,
лэгъэ шыкIэм, ышыгъэм афа-
плих.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Узым пэшПуекIох

Шэкюгъум и 21-м кыщегъэжъагъэу и 27-м нэс
муковисцидоз узым фэгъэхыгъэ тхыамафэ Евро-
пэм щэкIо. 2015-рэ ильесим кыщегъэжъагъэу
Урысыер аш чанэу хэлажэ, Ioftkhabzэм зэфэш-
хыафхэр тикъэралыгъ щиззэхашх.

Муковисцидозын фэгъэхыгъэ Ioftkhabzэм «В ме-
тре друг от друга» зифиорэр Мыекъопэ къэралыгъ
технологическэ университетын мы мафэхэм щизз-
хашагъ. Аш пшэрэиль шыхъаэу илэр ныбжыкIхэм
мы узым анаэ тырадзэнэр, пэшфоргъэш Ioftkhabz
зэхэу зэхэшэнхэ фаехэм атегущыгъэнэр ары.

«Муковисцидоз» зифиорэр узир янэ-ятэхэм ялгъэу
ежь сабийхэм къязыжын ытэжкыщ. Цанлээ Iужум
ылкы къикIыкэ тхыабылым жын кыщэн ылъэкIырэп.
Мыш фэдэ уз зиэхэ сабийхэм льэшэу анаэ атырагъэ-
ты, сыда пюмэ зэпахырэ узир зезыхъэрэ бактерие

горэ кызыраубытэу япсаунгыгъ изытет дэй мэхъу,
плIэлэ редзэх. Муковисцидозыр зыгъэхъужырэ Iэзэгъу
уц джыри къаугупшысигъэп. Ау сымаджэхэм япсаун-
гыгъ изытет нахь дэй мыхъоу зыпкы итнын пае уц
зэфэшхыафхэм арагъашьох, ингаляторхэр агъэфедэх.
Нахь псынкIеу мы узир къыхагъэшы къэс сымаджэм
нахь елээгъошу мэхъу.

Адыгэ Республика м и Лыхъужхъа ыцIэкIе псаунгыгъэр
къэхъумэгъэнэмкэ иминистэрэ иапэрэ гуадзэу Макс-
им Коробко «муковисцидоз» зифиорэр узир зиэхэ
сымаджэхэм я Адыгэ шъольыр общественне органи-
зации «Надежда» зифиорэр иллыкIоу Татьяна Пого-
реловам Щытху тхыль фигъэшшошагъ. Мы организа-
цием Ioфэу ышIэрэм, IэпIэгъоу сымаджэхэм апигъо-
хырэм шогъэшхо зэяIэр Максим Коробко игуущыэ
къыхагъэшыгъ.

ЖЭЛДЭШЭ Рузан.

Тарихъим хэхъагь

Адыгейм иобщественнэ ӀофышIэшхоу, шIэнныгъэлэжьэу, дипломатэу Бэджэнэ Мурат 2019-рэ ильэсым, чьэпьюгъум дунаим ехыжьыгъ...

Мафэ горэм сиархив кыхээзгьотэжыыгь Муратэ кыыгъэхъазырыгъэгъэ тхыгъэу «Тиакадемие цыкlu» тырэгушхо» зыфиорэр. Мыщ шөгөз гъэнэфагъэ пыльэу щыт, сыда пломэ Адыгеим итарихъ чып!э ин щызыубытыгъэ, адыгэхэм яшытхъу чыжъэу зыгъэуугъэ цыиф шагъохэр анэгу кыкыгъэуцожыщых. М. Б. Бэджанэм истатья мыщ кыкылэллыкluу кыхэтэуты.

«Тиакадемие ЦыкIу» тырэгушхо

1948-рэ ильэсүр сэргээс ильэс гүшгүйцэвэр: күлээгээдэж училищэу еджэп! э анах дэгүхэм ахалтын эрэм счыгжьаг. Сянэ зык! эхъопсынтыгээр къызэдэхь уг. Бэрэ аш къысиоштыгээ: «А сиклан, Къаспот ыкъо Долэт фэдэу ухын фае». Аш зигу-гыу ышынтыгээр Д. Къ. Пышыжыр ары. Тикъуаджэ имыза-кью, зэрэрайонуу аш шъхъэ-к! эфэ ин къыщыфашиштыгъ. Къылэжыгыгэ шынкъеу щы-тыгъ уасэу къыфашиштыгээр. Хэкум нэмьцхэр зырафыжхэм, Мамхыгъе гурит еджап! эм ар пащэ фашыгъаг. 1946-рэ ильэс-сим ильэсилб еджап! къыщы-зэуихыгъаг, нэүжым ар гурит еджап! ашыгъыгъаг. Ильэ-сыбэрэ аш идиректорыг. Къоджэдэсхэм лъээу зэфэшхъяа-хэмк! э аш зыкъыфағазэштыгъ, ежмын зыпари къызыри-гчанштыгъэл.

Чыңпээ кадрэхэр игъэкъугъэн-хэм пae М. И. Быщтэкъом игу-къэкъыкіэ ильэсibл еджаплэр апэрзү къэзыухыгъэхэр кълэе-гъэджэ училищым агъэклонхуу тыраубытэгъагь. Къесашэжыы училищым физикэр щязгъэхыырэ Косяк Григорий Яков ыкъор — лабораторием ипэща-гъэр — къызэрэтфэклюгъагъэр. Нэужым арырэ сэрырэ зэ-ныбджэгүшүүлүү тыйзэфхүгъагь. КПСС-м сыхэхъанымкіи ары сыкъэзигъэльэгъогъагъэр. Гри-горий Яков ыкъом ишүаагъекіэ тикъуаджэ щыщэу нэбгырэ 11 ашыгъум училищым чіехъэгъагь, ау сэры ныїлэп ар къэ-зыухыгъагъэр. Адрэхэм афэ-къулиип эл.

Къудынгъэп.
Еджэныр къэсымыухызэ,
1950-рэ ильэсэм дээ къулыкъум
сащэгъагь. Ары сэ патриот
шыпкъэ сызщыхуугъэр. 1955-рэ
ильэсэм, къулыкъур къызысэ-
ухым, училищым къэзгээз-
жыгь, ау сызхэснену хүгээхэр

Училищым тызычесым ти-
группэу «А-р» къахэштыгъ.
Общественнэ щылаклем чанэу
тихэлажьэштыгъ, хорым орэд

къыщыт!ощтыгъ, драматически кружокым тыхэтыгъ, тыкъашъо- щтыгъ. А пстэуми къахэк!еу к!элэгъаджэхэр къытфэрэза- гъэх, къытфэдэгъугъэх. Арэу- щтеу зэрэщытим klyach!е нахь къытхильхъэштыгъэ, тиучилища гупсэ нахь дэгъоу игугуу зэ- рапшыщтым ыуж титыгъ. Гу- щы!эм пае, сэ къэшьонымк!е кружокым сырипэшагъ. Хэкумрэз краимэр ашык!орэ зэнэкъокъ зэфэшхъяфхэм ренэу аперэ- чып!эр къащытхъыштыгъ. Джаш фэдэу синыбджэгъухэми за- гъачаныштыгъ.

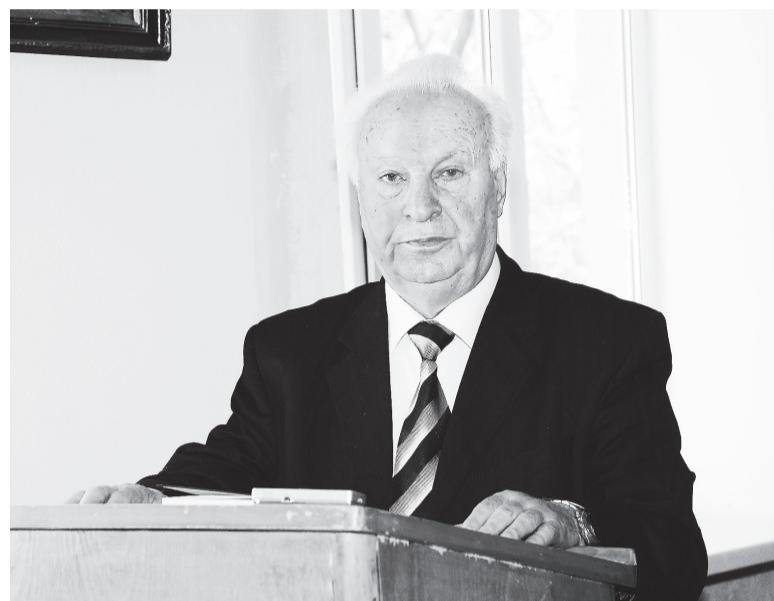
Зы унэгьо дахэ фэдэу, тыз зэгүрүйоу, тиlэр зэдэдгощэу ныбджэгүүньягээ фабэ тазын фагу илтээу тыштыгь. Щылаакэр къиниыгьэ, заом хъябэй ышын гъэ хэгээгур ыльэ пытэу төүцожынным пэчийжьагь. Ау ныбжык! Эгүй сыйд фэдэрэ къини зэпичышууным игугьап! э ренэу зыдийгь.

Непэ къынзнесыгъэм гуфэбэ-
ныгъэ хэлтээр сыгу къэкъижь-
пшынэо чэфэу тиэгъэ Нэгүцү
Иляс. Пышнэм дэгью къызэ-
рэригъэлорэ закъом паеп аш-
шъхъэкълафэ зыкыифашыщты-
гъэр, сид фэдэ чыпилэ зэжъу-
тифагъэми, тыгу къылэтын зэ-
рильэкъыштыгъэм тэркэ мэ-
хъянэшко илагь. Дыдык! Мыха-
мэт Ѣйлэнгъэм дэхагъэу хэ-
лтыр ляагэу зылэтын зылэ-
кырэ цыифхэм ашыщыгь. Лъэ-
пэ-лъагэу, ынэ шуцэ инхэмкээз
къыпуплэе зыхыуккэ, артист
шыпкээр уапашхъэ ит пшо-
шыщтыгъэ. Нэужым драмати-
ческа актер дэгүзрүүлэгээ

ческэ актер дэгүй ар хүргүүгээ
Жэнэ Нэфсэт зэкіеми шүт
тльэгүүштигээ. Аш орэд кылса
зыхьукээ тиумэхьыштигээ. А
мэкээ дахэр ары цэл льаплэхэр
— «Урысыем изаслуженне ар-
тистик», «Адыгейим инароднэ
артистик» зыфилохэрэр кызыз-
кинфаг-ашаал ахэр.

Непэ кызынэсыгъэм згъэблэ гъэрэ Дэгужье Нурбый итугъу къесымышын сльэкыщтэл. Ари фермер дэгүү хъалыгъу тельтиным фэлажьэ. Мэкью-мэшым илофы-шлэхэм язэлукэ горэм къышы-гущылээ мирыеутзу аш къылогогъагь: «Урысыкльхэр» щылэхэд хъугъэу зэхэтэхы. «Урысыкльхэр» щылэхэмэ, сида «адыгакльхэр» щылэнхэ зыкынфэмэйр? Мары сэ шыукъысэппль: «адыгакльхэр» шылыкъ шыуапашхъэ итырь — фермер аш сэ сырэгушхо».

— фермер, аш сэ сырэгушо»
Кызыздеджагъэхэм ашыщэу
бэ шүкіэ сиыг кынагъэр. Ахэр
Меркицкэ Сар, Бэштыкъо Зул
Шхъэлэхьо Салым, Хъанэнхъу
Къадырбэч, Шъаукъо Ерэджыб
Шхъапцэжыкъо Мос, Лынэпэл
Нюс, Быжь Схъатбый, Нэгъой
Лим, Бырдж Эм, Хъущт Батыр-
бый, Тазэ Аминэт, Хъаткъо
Асает, Мамыш Долэтбый, Ала-

лэ Сэфэр, Бэгырэт Цац, Зекольгу Шхъарбый, Кучмэз Мерэм ыкли нэмыхэр.

Мы училищым культурэ инре шлэнгъэшхорэ зи!э кэлэгъаджэхэр лутыгъэх. Хъэтэнэ Айшт Мосэ ылхум игуфэбагъэ джы къызнэсигъэм сцы гъупшэрэп. Ар тигруппэ ипа щэу щытыгъ, нэбгырэ пэччийткытфэгумэктыгъ, стипендие къытатынным ренэу ыналдаться.

Хэушхъяфыкыгээр сыйкы щууцу сшоигыу Даур Таисие Дмитрий ыпхүмүн. Цыиф пхъа шэу апэрэмкээ кынытыхъууштыгъэми, ар шъэбагь, гуфээнэгээ хэлтийг. Къоджэ къелэцькүхээр еджэнэир къин къызфэхъуухэрэм ренэу афэгумэкыищтиг. Урын сыйбээр дэеу зэрэтшиэрэм къын хэкіеу тибуу мыкодынным, нахь тегугууным тыфигтэчэфыищтиг. Щылэнгыгээм къызытшхапэн тльэкыищ горэхэм ренэу тафи гъасэштиг: тцэхэр зэрэттъэкыищтым, тышхэ хъумэ тэрэзээ дгъэунэшкүнүм, общественна чыпшэхэм зызэращыдгъэпсыищтым, нахьыжхэм шъхъэкафээ зэрафэтшыщтым. Ахэр зэкигээшшэрэу тибуу бытагъэх.

Горлинский Георгий Дмитрий ыкъом хысалыр тигъэхыищтиг. Тейбытагъэ хэлтээу, пхъа шэу ар щытиг. Зыпарэкү сээ мэркіеу ышыыщтыгээп ыккүү щыыщтыгээп. Хысалыр дэгьюо-

кандидат хъугъэ, профессор. Нэмүкің кіләләгъаджәхәу тыгукің тызғәштәгъа тәрхәм ашыщыгъэх Воскобойникова Елена Иван ыпхъур, Коссович Петр Федот ыкъор, Шалавина Виктория Михаил ыпхъур, Даргинян Борис Енок ыкъор. Ахәр зәкіләткің щысагъәх. Мыщ щызыгъәкілөгөз ильесхәр сәркің анахь илъяс тұз-ег-чагъ-әх.

Мокшыр тоғын волхар ары. Сә ситвортчествә зыфытгъәпсүхъягъэр зәкілеми азыфагу мамырныгъэ илъыныр, цыифхәр зәгурышонхәр, зәдэлжъэнхәр, зәдәләпшыләжъынхәр, нәмымкің къәптон хъумә, зәкілеми щыләкіләшшурә насыпрае язенлыр ары. Систудентыгъом къыштәжъәкъа гъезу ахәр зәкілә дәгъоу къыспкырыхъягъәх.

ильтэс тхъэзьүагъэх. Училищым ынгылт сүрье кызырыгъяа? Үпэкіэ кызыр эзэрсөюзьагъэй, ильзэи 5 күүлүкүм ынгылт училищым къэзгээжьыгь ыкылти 1957-рэ ильзэсүм ар къэсүүхыгь. Печатым-кіэ цензорэх, хэхүү гъэзэтэу «Социалистическая Адыгей» иллитературнэ юфышшэу, Адыгэ хэхүү агентствэу «Союзпечатым» ишаандын сыйбытыгь. КПСС-м и ЦК щыззэхаштээ ашшээрэ партийнэ еджаплэу Москва дэтынгээр къызысэухым партием и Адыгэ хэхүү комитет пропагандэмэрэг агитациемрэкіэ иотдел инструкторэрэу сыйчэсигь. Етланэ ильзэс 22-рэ хэхүү тедзээлээ-полиграф объединением игенеральнэ директорэрэу сыйбытыгь. Аш даклоу Адыгэ Республикаам и Правительствэ хэхүтниымрэ къэбэр жыгъяа иамалхэмрэкіэ ихэхүү комитет итхъяматэу сыйбытыгь, АР-м и Правительстви сихэтэйгь. Урысые Федерации и МИД иллыклоу къалэу Мыекуулап юф щысшшэуи къыхэкшигь. Апэрэ классым хэхээрэ упчлэхжээгъюу сыйбытыгь. Грузин-абхаз залдчилжынынгъям

Ситхыгъээ зыщысүүхыщым педучилищым идирукторыгъяа хэм ашынхэм ягуу гэхэшнийнэу сыйфай. Ахэр: Даур Хязэрэт Батыр ыкъор, Серафимов Илларион Павел ыкъор, Быщтэкъо Масхъаб Исхъякъ ыкъор, Теуцожъ Нухъ Цыгъо ыкъор. Сэц нэмыкхэри ахэм къапытхыхъяэгъэнхэкі мэхъу, ау сэ анахэуу къыхээгъэшнэу сыйфаар гъэсэггэшхоу ахэр зэрэштыгъяэхэр, күлтурэ ин зэрхэлтэйгъяэр, зэрэгумэкынлэхъялэлтэйгъяэхэр, тэркіэ зэрэшьсэтехыплагъяэхэр ары. Ахэм афэдагъях Нэпсэу Фазиль Айсэ ыкъор, Платэкъо Аскэрбий Аслынчэрье ыкъор, джааш фэдэу шлэнэгъяэлэж, тарихъялэж шлагъью Ацуумыжъ Казбек Гүучыып ыкъор. Зэхэшэн юфхэмкіэ Іспэлэсэнэгъяа инэу хэлтэм иштуагъякіэ Хъ. Андрыхъяаум ыцлэкіэ щыт къэлээгъяджэ колледжэу зипащэм шэнхэбээ шлагъью илэхэр чиэнагъэ мыхъунхэм фэсакъы, республикам иеджаплэхэм апае къэлээгъяджэхэр гъэхъазырыгъянхэм ишьыпкъяа дэлжээ.

М. БЭДЖАН.

М. ВОДКАРН

Хэүтийн фэзыгъэхъязыгъэр тарих шэнгийн эхэмжлэлийн докторэу АЦУМЫЛЖЬ Казбек.

Бзэджэшлагъэм ыльапсэ агъэунэфы

Следователь сэнэхъатыр кын ыкчи щынагъоу щыт. Аш ипшъэрыль хахъэх лъэныкъо пстэумкъи уголовнэ тоофхэм язэхэфын, якычлагъэшын. Ахэм бзэджэшлагъэу кычлагъэшыхэрэм афэгъэхыгъэу тхыльхэр атхых, фильмэхэр тырахых. Следовательхэм ятоофшэн зыфэдэр, мы сэнэхъатым ишъэфхэр къедгъэотагъэх УФ-м и Следственнэ комитет АР-мкэ исследственнэ Гээорышлагъэ ипащэ истаршэ 16пылагъоу Даур Айтэч.

— Айтэч, Урысые Федерацием и Следственнэ комитет исследственнэ Гъэорышлангэ Адыгэ Республикаем ѡыэм зэхифын фээ бээджэшнагаа зыфэгъэзагъэхэр сыйд фэдэхэ?

— УФ-м и Следственне комитет федеральне къэралгъо къулыкъо щыт, УФ-м ихбэзэгтэуцугъэ къыдыхэлтыатъэу уголовнэ хъыкум зэхэфынхэм

довательхэм къафигъэуцугъеу бзэджэшлэгье хыльте ыкли хыльтэ дэдэ зезыхагъэхэу, обще-ственне мэхъянэ зэратыгъэхэр зэхрафых. Следователь закъохэр ары фитыныгъэ зилэхэр Іэнэтлэзехъэхэм ябзэджэшлагъэ, зынныжь имыкъуягъэхэм адзыз-рахагъэхэр ыкли ахэм алъэнэ-къоклэ къыхагъэщигъэхэ бзэджэ-шлагъэхэр зэхазынфынхэу.

— Мы ильэсэү икйырэм изээфхөгжлийхэр пшыихэм, АР-м и Следственнэ комитет исследственнэ Гъэлорышлалтэс сыйд фэдэг гъэхъагъэхэр ышынгъэхэу ягуу къэпшын пльэ-кыща? Обществэм мэхъянэн-шхо зэритыгъэхэ юфыгъо инхэу ыккі гъешгэгжонхэу шъузыхэпльагъэхэм уакыте-гущылагъэмэ дэгүгүзэ.

ыр. Адъ измѣнку следователь хэм ялошшэн шъхьаэхэм ашыц цыфым ылътэныкъокэ бзэджэшшэгъэ хъыльэ зезыхъагъэхэм яуголовнэ юфхэм язэхэфын, хъульфыгъэ-бзыльфыгъэ зэфыщтыкъяэхэмкэ цыфым ишъхьа-фитыныгъэ къэухъумэгъэнэр, къэральгъо хабзэм, къулыкъум, правосудием апешшүеклохэрэр гъэпщынэгъэнхэр. Джащ фэдэу бзэджэшшэгъэ хъыльэ зезыхъагъэхэм, гущыэм пае, ымышахэу цыфыр зэрээкъяулагъэм, дзэм зыщызыдзыехэрэм, тигъон мурад яэу хэбзэнчъэу унэм ихъягъэхэм, нэмыххэми япхыгъэ уголовнэ юфхэр следовательхэм зэхажых.

Следственное комитетом ана-
хъя ынааэ зытыригъетыхэрэм
ащыц зыныбжы имыкъуғъэхэм
зэрэдээзкүягъэхэм ыкы ахэм
альэнүүкөкіе бзэджэштагъеу,
егъэзыгъе зекүякіеу зерахъэ-
хэрэм якыыч!егъэшын. Ахэм
анемыкіеу комитетым зэхибы-
ре тофхэм ащыц правовой
статус зилэх депутатхэм, һэн-
натэ зыыгъхэм, следователь-
хэм, прокурорхэм, очылхэм,
хыкүмхэм зерахъагъэх бзэ-
джэштагъэхэмкіе кызызэуахы-
гъэх уголовнэ тофхэм язэхэ-
фын. Прокуратурэмрэ полици-
емрэ ялофшэн зэфэшхъяфы.
Арэу щытми, пшъерыльеу зэ-
дырыя!эр зы — цыфхэм яфиты-
ныгъэхэр ыкы яштоигъоныгъэхэр
къэувхумгъэнхэр ары.

— АР-м ихэбзэухүмэкio
күулыкъүхэм Следственнэ
гъэйорышлапIэм сыд фэдэ
мэхьяна ратырэр?

агъэунэфыихэрэми ахэхъуагь.

— Гъэлорышланы эхийн хэдийгээрэй? — Гъэлорышланы эхийн хэдийгээрэй?

— 2019-рэ ильэсүм Йоныг
гъом и 1-м кыщегъэжьаагуу
Урысые Федерацием и След-
ственне комитет исследовани-
нэ Гъээорышапыз Адыгэз
Республикэм щылэм епхыгъэу
Женя Поповым ыцэ зыхырээ
лицеен N 8-м АР-мкэ ятланэрээ
кадет класс кыышыззяухыгъы
Аш о унаал тет. Сыд фэдээ
тут сэлэ аши алтын кир?

гүгъапла аш еллхырэр?

— Ведомственнэ кадет гъэ-
сэнгызъэр пүнүгъэм ыкын өгье-
джэним альэныкъоклэ зыкыны-
гъе ыкын мурад гъэнэфагъэ зилэ-
еджаплэу щит. Ельэджэн про-
граммэм хахьэу Следственнэ
комитетим икъулыкъушшэхэм
яшшэнгъэхэм ахагъэхъонымкэ
ыкын загъесэнымкэ гъесэнгъэ
тедзэхэр ятгэгъотых. След-
ственнэ тофшэним ишшэфхэм
зашагъэгъуазэхээ, къэлэджа-
клохэм гушхъебаинигъе ыкын
культурэ ахэлъэу, тарихым
ыкын тятэплишшэхэм лыгъэу
зэрхахъээм уасэ афашизу плу-
гъэнхэр типшьерьль. Сицихъэ
тель кадет къэлэдежаклохэм
шшэнгъе дэгъухэр къызэрагъэ-
лъэгъоштхэм, шэн-хабзэхэу
еджаплэм члэлхэр зэрэмьи-
къоштхэм, общественнэ мэхъянэ
зилэ тофхубазшэхэм щитхуу
хэлъэу зэрхэлэгъэштхэм.

Дэгүүшүүлэгч
КИАРЭ Фатим.

депутатхәр, хыкымышхәр, прокурорхәр, следственнә күлгү күхәм япащәхәр, следовательхәр, очылхәр. Мыхәм альэнъкъоңыз үголовнә һоффхәм язәхәфүн хәуштүхъафыкъигъезекилапка кәләмкәләр. Анында үголовнә һоффхәм къафызызәуахыным һоффхәмкәләр, лажъе һаңынан да үголовнә һоффхәмкәләр, якъеубытынкәләр, ягъетысынкәләр. Хабзакъе үхүмамъәхә пашәхәм яуғоловнә һоффхәр зәхафынхәр зыпшәр дәкілхәрәр Следственнә комитетым исследовательхәр арых.

— Амнистиер къыззәрәдәкъыз үголовнә һоффхәм иззәхәфүн пылын пайланып, зәрәбләкъигъем, бәзәдҗәшшагъе зезыхъағъәхәузәнгъем, пъэнүкъоңыз үголовнә һоффхәмкәләр, ягъетысынкәләр. Анында үголовнә һоффхәм къафызызәуахыным һоффхәмкәләр, лажъе һаңынан да үголовнә һоффхәмкәләр, якъеубытынкәләр, ягъетысынкәләр. Хабзакъе үхүмамъәхә пашәхәм яуғоловнә һоффхәр зәхафынхәр зыпшәр дәкілхәрәр Следственнә комитетым исследовательхәр арых.

Къольхъэ тын-ыыхынм епхышъэх уголовнэ юфхэр зэрифешуашэу зэхэфыгъянхэм фэш следовательхэмрэ оперативнэ льыхъун юфшэнэр зэхэзьщэхэрэ къулыхъухэмрэ яло зэхэлтэу, шуасть къытэу юф зэдашэ. Джащ фэдэу Урысыем ишьолтыр зэфэшьхъафхэм артыхэ эксперт учреждениехэм яамалхэри къызфагъефедэх.

Гүмээкийн болхэр яэу кывышо уалэхэра?

— Къэралыгъо къулыкъу пэпчь ежь пшъэрыль гъэнэфа-гъэхэр илэх, ахэм ягъэцкіэн зыфэгъэзагъэр цыфхэм яфи-тыныгъэхэр ыкли яшлонгионгъэхэр, къэралыгъор къэухуумэгъэнхэр ары. Ахэм ашын Следственнэ комитетри. Бзэджэшлагъэхэм япхыгъэ къэбар закъохэр араБ цыфхэм зыкъы-

— Іэнэтішхо зілехеү бзеджашыгъэ зезыхъагъехеу кычылагъещыгъехем сыйдэүщтэу загъэпсыра?

— Зэфэшхъяафэу загъэлсы. Ашыщхэм ямысайга аштэжы, язекlyакэрыкыгээжых, зэрарэу къафаахыгъэр апчынхы. Ау етгани къыхэкы эзхэфынхэм апэшүеклохэу, следовательхэм апэуцужхэу: шыхъатэгъухэри, зизэрар зэрагъякыгъэхэри «ащэфых», ахэр агъэшынэнхэу пыльых. Аш фэдэу зыххурэм, цаклэрэм епхыгъэхэ юфыгъохэр. Ау мы лъэныкъом амьгъэрэ разэхэу нэбгырабэмэ зыкытфагъазэ. Джаш фэдэу псэ-уплэ-коммунальнэ хъызметым гумэкыгъуабз къыпэкы. Прокуратурэм, хэгъэгу клоцл юфхэмкээ къулыкъухэм, хъыкумхэм унашьоу ашыгъэхэм ымыгъэрэзэхэу цыфыбэ къытэуалэ. Сэ

пышых. Алға федору сыквром, хабзэм къызәригъэнафәү, лъэбгу къязыдзынхәу пыльхәм ягъогупе пабзыкы, къуальхъэ зыштапъехэр обществәм щыухъумегъэнхәмкә амалхәр зерхъяк.

— Къолъхъэ тын-ыыхыным гъэ, аш даклоу бзэджэшлагъэу

Цыиф мыгупсэфыштыгъ

Мыгу Хазизэ псаоу щылагъэмэ, ыныбжь ильэс 90-рэ хүүштигъэ.

1929-рэ ильэсүм шэкюгъум и 25-м куудажэу Джеджэхъаблэ ар къышыхъугъ. Джыри цыклюгъе ятэу Моратэ дунаим зехыхъым. Зэрэфэндигъэм пае 1930-рэ ильэсүм «лишеннэ» аши, хапсым чадзэгъагъ, унэри алахи, зыщыпсүнхэ щымыиэу иунагъо кагъенэгъагъ. Ары аджал фэхүүгъэр, ильэс 57-рэ ныиэп ыныбжыгъагъэр.

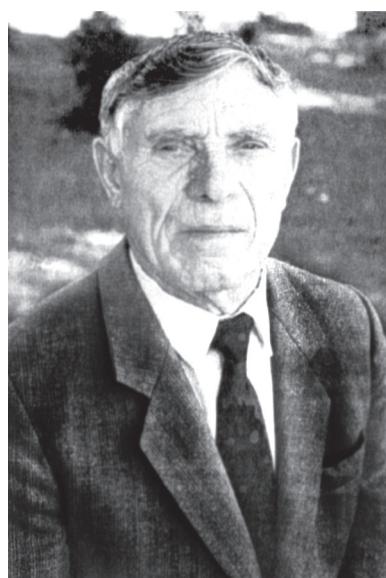
Унагъоу къэнагъэр яунекъо щэу Зеклошу ыкъо Ибрахими мэ ишагу шещ зэптийэ дэтэйм чэсигъ. Щылаклэр зэрэкъинм къыхэклэу клалэхэм еджэн амал ялагъэп. Хэти кыпеклэфэрэ юфшэнэры ышлээ, ашхъэ хахыхъагъ. Ильэс 65-рэ «лишеннагъэх», 1991-рэ ильэсүр ары унашоу къидэкли затырахыхъагъэр.

Хазизэ пеклэкыгъэр бэ. Аппшэрэ гъэсэнгъэ зэригэгъотынэу амал ялагъэп, ау юфшлэн, янэ дөлэнүүм пае сэнхъяташ илэн фэягъ. «Ускорен-

ные курсы» зыфалоу щылагъэхэм ашыщхэр ыклюгъагъэх. Цыиф мыгупсэфэу зэрэштийм фэш юфшэнэры зэблихъугъ. Джа мыгупсэфыгъэм ишыхъатэуи, ыныбжь лыклотаагъ нахь мышлэми, 1963-рэ ильэсүм Украина эджаюю клуу, сатуу-финансовэ институтуу кыалеу Львов дэтыр кыуухыгъагъ. А лъэхъаным ар къэзыухыгъэу тихэку исыгъэр нэбгырилл ныиэп. Ахэм ашыщэу юфшэн дэгүү зыгъотыгъэри Хазизэ закъу.

Еджэнэир кызееуух ужым хэ-купотребсоюзым ильэсипш щылагъ, бухгалтер шхъяаэм игуадзэу юф ышлээ, кыууклыжынэу хуугъагъ. Зыгъэпсэфыгъу имыфэу «Адыгпромстроим» бухгалтер шхъяаэу ашти, пенсиием оклофэкл аш лутыгъ.

Хазизэ пенсием зээкоми зигъэпсэфэу щысигъэп. А лъэхъаным унэе юфшлэпэ зэфэшхъяфыбэ кызызэуахы-

щыгъэ. Лъэшэу джашыгъум ишлэнэгъэ кыифеджэхъигъ, бэмэ адеягъ, упчлэжъэгъу ашыщтыгъ. Аш даклоу обще-ственни юфими ыууж итыгъ. Диними лъэшэу пыщагъэ ху-

хаблэ щагъеуцугъэми, къоджэ дэхъагъум щашыгъэ стеллэми, сымэджэшэу дашыхъагъэми Хазизэ илахьышу ахижыхъагъ. Дунаим аш ыиэ зынэмисыщтыгъэ щылэп. Динийм фэгъэхыгъэу къэлэцыклюхэм апае тхыль ыгъэхъазырыгъагъэу кышинаагъэу щылэ, кыызьыдэкыштыр къэшлэгъуа нахь. Хазизэ динийм фэгъэхыгъэу кыдигъэкыгъэхэри, нэмэгдэл автархэм яеу илагъэхэри, 500 фэдиз хьоу, кыутырэу Гавердовскэм мэштиэу кызызэуахыгъэм ратыжыгъэх.

Кыызьыхъугъэ икуудажэ фэгумэл зэптийэ дунаим ехыжьагъ. Джырэблагъэ аш фольклорнэ зэхахъэу щыкуюагъэр Хазизэ Джеджэхъаблэ фиусыгъэ ордымкэ кызызэуахыгъ. Къаджэм шоу ыгу филыгъэр зэкэ Тхъэм аш дэсхэм къаджэхъу.

ГЬОНЭЖКЫКЬО Сэтэнай.

Хэшъэе мин агъэтысхъагъ

Адыгейм икуушхъэхэм колхидскэ хэшьаам фэдэ чыиг мин ашагъэтысхъагъ. Юфхъабзэр Адыгэ къэралыгъо университетын «Экосити» зыфиорэ компаниемрэ зэхээзыщагъэр.

Ахэм къадырагъэштагь Адыгэ Республикаем гъэсэнгъээрэ шэнэгъэрэ и Министерст-вэ, мэзхэм якъеухумэнкэ Гъэ-

юрышлапэ, мэзхэр къеухъумэгъэнхэмкэ гупчэм.

Хъампырашьоу огневкэм ышхыгъэ хэшьаар зыпкь ра-

гъэуцожынэу зыпильхэр ильэс 5 мэхъу. Ар заповедникым и Цыцэ мэз зыдэштыр. Чыиг лъэпкъыжъэу чыплабэмэ ашы-

мыльэгъунэу, ильэс миллион 15-м къыклоц зыльяасэ мыклоодэу кызызэтенагъэр хъампырашьом къелгъэп.

Мыкомерческэ организа-циеу «НАБУ-Кавказыр», нэмэгдэл хызымет зэфэшхъяфхэу тимэхэр, тичыюопс къэзигъэгъунэхэрэр зэкэ, волонтер ныбжыккэхэу Адыгейм исхэр, нэмэгдэл хэшьаер мыкло-дымным фэбанэх.

Икыгъэ тхъамафэм къалэу Мыкомуулэ дэт аппшэрэ еджэлпитум ашеджэрэ студенхэм хэшьэе мин агъэтысхъагъ. Кыхахыгъэ чыплэр хэшьэе чыигхэр хампьрашьом зышишхыгъэхэм пэ-благъ.

Волонтерскэ движением ныбжыккэхэу хэтхэм Къумпыыл Мурат зэрафэрээр кыууагъ, чыопсыр кызызэтэгъэнэгъэнэ фэгъэхыгъэ юфыгъохэр къалэтихэмэ, Ишыгъэтуу кыафхъунэу кыгъэгүгъагъэх. Ильэсүр екыфэклэ зэхэшаклохэм джыри экологическэ юфыгъо заулэ зэхащэн агу хэль. Исп унэхэм къапыщыл чыплэхэр агъэ-къэбзэштых, күшхъэхэм апхырыкхэрэ маршрутхэм афесакыщтых, зэрхабзэу, хэшьаам икызэтэгъэнэн чанэу хэлэжэштых.

(Тикорр.).

Фатимэ идахэ плонэу къелэжьы

Чылэ зэхахъэхэм е сиофшэпшэгъэ еджаплэм япхыгъэми, сикъоджэ бзыльфыгъэхэм бэрэ сахахъэу, сахапльэу хъугъэ. Ахэм сагъэгушоу, шу квадэхъуным сидигуи сифэягъ. Тыдэ пщагъэхэм укъамыгъэукытэжынэу слытэштыгъэ. А гу-къэкижъхэм сахэзыщагъэр сикъоджэгъу кэлэеѓаджэу Фатима Мурадиновнэкэ заджэхэрэр ары.

Мафэ горэм Фатимэ зысэ-тэгъум, янэу Ожь Риммэ-инибжыкэгъур, аперэу нэйла-сэ тызэрэзэфхъуѓагъэр сиғу къыгъэкижъыгъ. Риммэрэ сэ-рыре ильэс 30-м къехура юф зэдэтшагъ, ар бзыльфыгъэ-иушэу, дахэу, лэдэб хэльэу Адэ-мые кытфырашыгъагъ. Плакью къызхэхъагъэм уасэ фишын ыльэкиштигъ, аш къыхэки-нахь лытэнэгъэ фэсшыгъагъ. Джи аш ыпхью, тичилэ Хуажь-хэм янысэу Фатимэ Улэпэ гу-рьт еджаплэм адигабзэмэ-литературэмрэкэ щыргэджах, аш ыпэкэ еджаплэм ильэс 12 ипшагъ, ным игъогу пхъур рэкло. Фатимэ дэгъоу еджагъ, анахъэу ыгу рихыштигъэхэр тарихъир, хысалыр, физкуль-турэр арыгъэх, сэнхэхьатыр къыхэхъгъэнэм зынэсэм, кэлэдэжаклохэм ахтыныр ыгу-кэ къыхихъыгъ. Фатимэ 1971-рэ ильэсэм мэкьюгъум и 12-м Ожь Мурадинрэ Риммэрэ яуна-гъо аперэ сабьеу къихуњаагъ. 1977-рэ ильэсэм еджаплэм класси 8-р къызыщеуухым, 1986-рэ ильэсэм Адыгэ кэлэеѓаджэ-училищим чэхъагъ, ар диплом плыжкэ 1990-рэ ильэсэм къыхихъыгъ. Хьатикье гу-рьт еджаплэм илофшэн щыри-гъэжъэнэу хъугъэ.

А уахъэр Фатимэ бэрэ ыгу къэкижъы, юфшэкэ шыкэхэмкэ халалэу къыдэгощгъээ Джолэ Тэмара Шухъяиб ыпхью, джы ар район методкабине-тэм ипащ, еджаплэм идирукто-рыгъэу Шухъякэмыкъ Юре Къасимэ ыкъор (Тхъэм джэнэт

къырет) щыгъупшэхэрэп. Мы еджагъу ильэсэм къыщегъэхъагъэу Фатимэ икъоджэж илофшэн щыльеѓэгъуатэ.

Адыгэ къэралыгъо университе-тир заочнэу къуухыгъ. Ублаз-пэ классхэм арысхэр ыкыи адигабзэмрэ литературэмрэкэ ригъэдженхэ амал илэ хъугъэ.

1992-рэ ильэсэм унагъо ихъагъ, кэлэпитурэ зы пшъашъэрэ ил. 2006-м къыщегъэхъагъэу 2018-м нэс еджаплэм ипшагъ. Фатимэ зэнэкъокъухэм чанэу ахэлажъэ, «Ильэсэм икъэлэ-еѓадж» зыфиорэм лъэнэкъоу «Анахь урок дэгээ» зыфиорэм-кэ къыщыхагъэшыгъ. Хуажь Фатимэ Красногвардейскэ районным иметодическэ объединение адигабзэмкэ езыгъаджэхэрэм япащ, зэрэфэамалэу-еъэцакэ. Илоф зэрегуѓурэм щытху тхыльхэр къыкэлакъэх, ахэр АР-м гъэсэнгъэмрэ шэныгъэмрэкэ и Министерствэ, Красногвардейскэ районнымкэ гъэсэнгъэм игъэлэ-рышлэп къырапсэсигъэх. Егъэ-дэжэнымкэ опыт лэкэль хъугъэ. Аш бзыльфыгъэр ицыфыгъэки дештэ, ары еджаплэм ипащ эзкылхадзгыгъагъэр.

Фатимэ ильэс пчъагъэм еджаплэм зэрилшагъэр гэхъэгъэшхуу плътэнэу щыт. Ашкэ ицыкэгъэ шэнхэр зэ-кэ хэльэу къычкэгъыгъ, цыфхэр зэгургыгъэгъэнхэм, дахэу зедэлэжхээ юф ашэнным фи-гъэчэфыгъэх, зы нэбгыри ыгу хигъэкигъэп.

Фатимэ янэ «Сыда уипшашъа анахъэу зыфбэгъесагъэр?»

слүи сеупчыгъагъ. Джэуалым бэрэ емыгупшысэу къыси-жыгъыгъагъ:

— Ежь цыфым бэ хэльэу къэхьюу сэлшитэ, ау къэзыу-цуухъэрэ щыкакэми зыгорэ къыхимылхъэу щытэп. Гъэс-пэтхыдэ сыкыфеджэштигъэу сфе-лоштэп, тиунэгъо зэфыщы-тигъээрэ тишилакээрэ къахихы-гъэр ары зэрээжкорэр. Тхыль-хэм тиунагъокэ мэхъянэшхоятэти, уфаамэ ахэм шүри ери къыбурагъэштэ, Фатимэ еджэ зэпштигъ.

Сэри сэшэ Фатимэ зыфэдэ цыфыр, ар бзыльфыгъэ лэпэ-лас, пышсэхэм ахэт лъхъульхэм апае ылтилакэ щыгъын шью-шэ дахэхэр едих, аши адигэ шуашери дышэидагъэр тетэу-ешы. Цыф зэхахъэхэм апае шхын лэшү зэфэшхыаф дэгъу-хэр егъэхъазырх, цыф шэн-

зэхэтигъэ дахэхэм язехъаку, лэдэбныгъэ хэль, ылэшхыиту-кчи, ышхъэки чылэгъэдэх. Ауми, кэлэеѓаджэу Хуажь Фатимэ учлэ заулэ естьгъ.

— **Фатим, кэлэеѓэ-дэж сэнхэхьатыр сыда нэмыкыбэм къызлахэ-пхыгъыгъэр?**

— Ар къызхэкигъэр сяне зэрэкэлэеѓаджэгъэр ары. Аш фэдэ сыхумэ сшоигуагъ, аш игъогу ситехъагъ. Сыззцыкүм сльээгъэштигъ шхъэкэфагъэу кэлэеѓаджэм цыфхэм фашы-штигъэр. Сэри джы къызинэсы-гъэми сэзыгъэджахъэх кэлэ-еѓаджэхэр сугу шукэ къина-гъэх. Ахэр сиапэрэ кэлэеѓэ-джахъэу Н. Шыкъултырэ, си-класс пашштигъэу Р. Губжэ-къор, хысалымкэ сэзыгъэджа-гъэу Н. Тхайшъаор, нэмык-хэри.

— **Адыгабзэр, адигэ ли-тературэр ягъэшиэн-хэр къина е пынка?**

— Адыгабзэмрэ литерату-рэмрэкэ есэгъаджэх. Ашкэ ящи-кэгъэ шэныгъын амали-силх, сэгъэфедэх. Ныдэльфы-бзэм джы непэ еджаклохэр къыфбгъэштигъи хэрэглэхэдээ «зэкырыплъиж» зыфалошти-гъэр щыгъэжъэп. Ны-тихэм еджэ-нэм, адигабзэм фырьлэштигъэ-еpllykэри зэштигъуагъэ, клас-сым ис еджэлко закъохэр арэп, ахэм янэ-ятэхэри къызкъо-гъэштигъэр ицыклагъ. Адыгаб-зэр — адигэм ыбзэ шхыа, арыш, хэти тфэлэкырэр зэ-

рэтшэштэм тегугъоу тыптылын фав. Тиреспубликэправи-тельствэ аш гүнэ льифэу фе-жъагъ. Мылъкукчи лэпэгъэу къытфхъух.

— **Джырэ мафэхэм сыда анах мэхъянэ зијэу кэлэеѓаджээр зыптылын фав?**

— Кэлэеѓаджэхэр ышхъэки бэ ышэу, сидки гулььтэ хэльэу Ѣытын фав. Аш пае ренэу ежыр еджэн ыкыи ригъаджэхэр гъэсэнгъэм къифи-гъэущинхэр аперэ пшъэрэль. Уахътэм къызыдхыгъэх шык-каклакэхэм уащымыгъузэу, ахэр бъэфедэнхэ умыльзэкэу кэлэ-еѓаджэх дэгъу ухун плэкы-штэп. Шыкэ-амалхэм егъэдже-нэмкэ творческэ екло-лэкэ дэгъухэр къятах, ахэр урокхэм ашыгъэфедэнхэ фав. Плуныгъэ-гъэсэнгъэм илоф къызыбгъакэ хууштэп, ау зэ-кэми анах мэхъянэ зэстэр кэлэеѓаджаклохэм шыкэ тэрэз узфэгъэзэгъэ предметымкэ къафбгъотынхэр, ар шу ягъэ-льэгъуныр ары. А зэклири къы-дэтлэйтээ мафэ къэс тиоф лытэгъэкыатэ.

— **Тхъауегъэпсэу, Фатим, гузыгъуукы-зэрэсфэхъуугъэмкэ.**

Пышкъэнэ Май.
Улап.

Сурэтим итыр: Улэпэ гу-рьт еджаплэм икъэлэеѓаджэу Хуажь Фатим.

Гъогуонитуу кэхэу къызэлахыщт

Ос кылум утетэу кымэфэ мэзхэм, къушхъэхэм къащыпкүхъаныри гъэшэгъоны. Аужирэ 2019-рэ ильэсэм аш фэ-дэ маршутищ «Абадзеш кымафэм» ылоу тилагъ. Зыр Лэгъо-Нэкъэ зэпырыкыпэ къыщегъэжъагъэу ятлонэрэ зыпты-хъэпэ чыпэлэм, ятлонэрэр къушхъэу Ошутенэ, ящэнэрэр псыхьюу Къурджыпс анэсүүтэгъэх.

Специалистхэм къызэрало-рэмкэ, кымэфэ маршрутхэр заповедникүм къыщызэул-хынхэм ыпэу ахэр зэрыклошт-хэ гъогухэр улпъекуѓэнхэ фава. Къушхъэхэм кымафэм къащыпкүхъаныри кын, арыш, гъогухэр щынэгъончэштхэмэ, уарыклохэм гупсэфыщтхэмэ ыкыи цыфхэм чыопсым язэрар ра-мыгъэкиштэм пэшшорыгъэштэу зэрагъэштэхэр.

Заповедникүм ипащэхэм хагъэунэфыкы маршруткы-хэр цыфхэмкэ чыопсымкэ тегээпсэхъягъэу щымытштхэмэ, къызэуахынхэ зэрамылъэ-кыштэр.

Къэкилорэ ильэсэм изыгъ-псэфыгъо уахътэ нэс гъэмэфэ маршрутхэр агъэкэжъынхэу,

зыщицкылагъэх чылэхэм ин-фраструктурэми щыхагъэхъонэу, лэсэгъогухэри къеуцуплэхэри зыпкь рагъеуцожъынхэу ары заповедникүм илофышэхэр зэргэгүэхэр.

Адыгэ Республиком туризмэ-мрэ зыгъэпсэфыпкэхэмрэкэ и Комитет Лэгъо-Накъэ кымэфэ маршрутитуу къыщызэуахынэу зызэрагъэхъязырьорэмкэ макъэ къыгъэгъэу.

Бэмышлэу Адыгэ Республиком и Лышхъэу Къумпыл Муратрэ Кавказ биосферэ заповедникүм идирукторэр Сергей Шевелевынрэ чыопсымкэ зэрар мыхъущтхэ юфхъабзэхэр заповедникүм къыхиубы-тэхэрэ чылэхэм ашызэхэш-хээ ашынэу зээгыгъэх.

Аш фэдэ юфыгъохэм ахэхэ заповедникүм кымэфэ маршрутхэр къызызэуахынхэу зэрэ-фаэхэри. Специалистхэр зэрэг-гъэхэрэхэр хыкумэу Зеркальнэм еклюлэхэу кымэфэ тур агъ-псынэу ары. Зыгъэпсэфаклохэр жэхэм арьсхэрэх татхэу къу-шхъэ гъогухэр акъущтых, куп макъэхэр гошыгъэштых, къезы-щкыштхэри ягъусэштых. Цы-фыбэм агу рихынэу къытшо-шы хъэхэр зыкэшлагъэхэх таж-хэмкэ къушхъэтхыхэм къыз-рашчыхъашууштыри.

Тапекэ хъэхэр зыкэшлагъэхэ жэ спортымкэ зэнэкъохухэр тиреспубликэ Ѣызэхашштэгъэх, чылабэм къарыкхэрэх хыакл-хэри ахэм ахэлажьэштэгъэх.

(Тикорр.)

Искусствэр тибаниныгъ

Иорэдхэр дунаим щэжъинчых

Зэльашэрэ композиторэу Тхьабысымэ Умарэ кызыгъуяа гэр ильэс 100 зэрэхүү гэм фэгээхыгъэ пчыхээзэхахьэр Адыгэ Республикаам и Къэралыгъо филармоние игъэлгэтийгъэу щыкыагъ.

Правительствэм, Парламентым якуулыкушшэрэ, искусстэр зышгъэшшэгъонхэр, Тхьабысымэ Умарэ илофшагъэ зыгъэльяа гэрээр зэхахьэм щызэлгэцагъэх.

Адыгэ Республикаам культурэмэе иминистрэу Аульэ Юрэ республикэм и Лышхъэу Къумпыйн Мурат ёцэлкээ пчыхээзэхахьэм хэлажьхэрэм къафегушуагъ. Министрэм зэрэхигъеунэфыкын гээ, 2014 — 2020-рэ ильэсхэм атэлтыгъэу культурыэм хэхъонгъэ фэшыгъэнэмкэ Адыгэ Республикаам икъэралыгъо программэ хэхъэрэе юфтьхъабзэм къыпкырыкыихээ композиторын июбилей фэгээхыгъэ пчыхээзэхахьэр зэхашагъ.

Кавказ, адыгэхэр зыщыпсэүхэр шьольтырхэм, ёкыб къэралыгъохэм У. Тхьабысымэм имузыкэ зэращыжынчырэм Ю. Аульэм мэхъэнэ ин ритигъ.

Кошхэблэ районым иадминистрации илашэу Хъамырэ Заур изэфэхыссыжхэм къащыхигъэштигъ Тхьабысымэ Умарэ ишынгъэхэе ехылгэгъэ зэхахьхэр Адыгэ Республикаам зэрэшыкылахъэр.

У. Тхьабысымэм ишынгъэхэе къызэрикоу щитигъэп.

Мэкумэшыл унашоу Фэдэ ёцэлкээсээр къиххуяагъ. Искусствэм пыщагъэ щитигъэхэе Хэгъэту зэошхор къызэжэхэе йашэр ыныгъэу пыйхэм апэуцужыгъ, ихэгэгүү къуухумээз лыгъэу зэрихагъем фэши орденхэр, медальхэр къифагъешшошагъех. Заам ильэххани пынэр зыдигъыгъ.

Ильэнкэо гулсэ кызыгъээжхэм У. Тхьабысымэм культурем юф ѿшагъ. Сыд фэдэ 1енатэ 1утыгъеми, орэд ыусынир ишшэриль шхъяа аялтыгъетштигъ.

Зэльашэрэ тхаклоу Жэнэ Кырымызэрэ Тхьабысымэ Умарэрэ зэгъусэхэу зэдаусыгъэхэе орэдхэр тарихым хэхъагъех. «Синанэр» гум, псэм яорэд хуугъэу тимлыгъэхуяа дунаим къышало. Адыгэ Республикаам икъэралыгъо гээпсикэ игъэлгэтийн У. Тхьабысымэм иаххышу хишыхагъ. Титхэл цэрилоу Мэцбэшшэ Ихъякъ игүүшэхэм атхыгъэу Адыгэ Республикаам и Гимн У. Тхьабысымэм зэриусыгъэр Хъамырэ Заур къыуагъ.

Концертыр

Республикэм и Къэралыгъо филармоние и Къэралыгъо симфоническэ оркестрэ, художественнэ пащэр Аркадий Хусниров, У. Тхьабысымэм ыусыгъэ произведенияхэр къыригъэуягъэх, Сташу Мэдинэ оркестрэм игъусэу кларнетынкэ орэдышъор ыгъэжынчыгъ.

У. Тхьабысымэм адигабзэкли, урысыбзэкли ыусыгъэхэе орэдхэр зэхахьэм щызэхэтхыгъэх. Адыгэ Республикаам искуствэхэмкэ иколледжэу У. Тхьабысымэм ёцэ зыхырэм щеджэхэрэ пшьашъэхэр сэе плыжь дахэклэ фэпэхэу лъэпкь орэдхэр къауагъ.

Дунаим ёцэрило ансамблэу «Налмэсэм» фиусыгъэхэе орэдхэр жын хуущтэл, тиартистхэр ашкыдэшшох, лъэпкь искуствэм ибанингъэ къагъельяагъ. Жэнэ Кырымызэрэ У. Тхьабысымэм яорэд цэрилоу «Синанэр» филармонием икъелэцыклю ансамблэу «Шпаргалкэм» гур зыфицэх. Сэе фыжхэм нэр плэ-

пахы, пшьашъэжыхэр орэдышъом дэуджых. Художественнэ пащэр Марина Фатеевам кызызрэтиуагъэу, ансамблэм адигэхэр, урысхэр, нэмэклэ лъэпкхэр хэтих. «Синанэр» адигабзэкли дахэу къызэралауагъэм тигъегушуагъ.

Адыгэ Республикаам, Къэбэртэе-Бэлькъарым, Къэрэщэ-Шэрджеэсэм язаслуженнэ артистэу Быщтэко Азэмэт хэвшынкэу концертыр къыгъэбаигъ. Адыгэ хэкоу игупсэм фэгъэхыгъэ орэдхэр къызыхедзэм, залым чэсхэри дэжыуагъэх. А. Быщтэкъор лэлүххэр зээзыпхыре артистэу зэрэштыр зэхахьэм икъерийн щитльгээгүүг. «Шпаргалкэм» хэт пшьашъэжынэм ягъусэу тикиэс орэдэу «Синанэр» къыуагъ. Залым чэсхэм Азэмэт къахахьи, орэдхэм ытамхэр нахь лъагэу зэриэтигъэми уасэ фэтэшы.

Фэдэ ёцэрило Мамхыгъэ (Жъэкъщэкъул) Маринэ У. Тхьабысымэм иорэдэу «Сишүлэгтүүр» мэкхээ дахэклэ къыуагъ. Артисткэм ар иорэдэу зэрэштыр зэ-

хахьэм къыщыльгэуагъ. Эстрадэ купеу «Ошытэнэм», кэлэцыклю ансамблэу «Майкопчанкэм», нэмэклэхэм концертыр къагъэдэхагъ.

Къэбэртэе-Бэлькъарым иорэдэло ансамблэу «Бзэрабзэм» Тхьабысымэм Умарэ ипроизвэденихэр ыгъэбзэрэбзагъэх. Художественнэ пащэр, Адыгэ Республикаам изаслуженнэ артистэу Лосан Тимур зэхахьэм къыщиуагъ У. Тхьабысымэм итворчествэх ехылгэгъэ зэхахьхэр Къэбэртэе-Бэлькъарым зэрэшызэхашагъэхэр, «Бзэрабзэм» юфтьхъабзэм къещакло фэхүгъ. Къош республикэм иансамблэ филармонием орэдхэр дахэу къышыуагъэх, искуствэр зышгъэшшэгъонхэр бэрэ 1эгу афтеуагъэх.

Пчыххээхахьэр зезыщаагъэхээ Тэшүу Светланэрэ Сихуу Станиславрэ композиторым, лъэпкь искуствэм яхылгэгъэ къэбархэр лүпкэу къалотагъэх, У. Тхьабысымэм ыпхью Фатимэ пчэгум къиххи, концертным изэхэшаклохэм, артистхэм, зэкэхээхэгъэхэм «Тхашууегъэсэу» къариожыгъ.

Урысыем юфшиэнэмкэ и Лышхуяа, тхээл цэрилоу Мэцбэшшэ Ихъякъ лъэпкхэр зэфээзшэгъэ пчыххээхахьэм мэхъэнэ ин ритигъ. Сурэтыш-модельэр Сташу Юрэ, артистэу Пэрэнкъо Чатибэ ягъусэх юфшиэнэм иветранхэу Шхъяппэлэко Къесэй, Дыхуу Юрэ, Гъыш Азмэт, Бэрэтэрэ Хыисэ, Гъукэл Рэмэзанэ, нэмэклэхэри. Искуствэм иофышээ Аандэрээхээ Марзет къызэрэтиуагъэх, искуствэм цыфыр зэрилүүрээр юфтьхъабзэм къышэлъагъ.

ЕМТЫЙЛ Нурбий.
Сурэтхэр пчыххээхахьэм къышытхыгъэх.

Зэхэзыщагъэр
ыкы кыдэзыгъэ
тъэкырэр:

Адыгэ Республикаам лъэпкъю Фофхэмкээ, Икъыб къэралхэм ацы-пэзурэ тильэпкъэгъухэм адигяа зэпхынгъэхэмкээ ыкы къэбар жуугъэм иамалхэмкээ и Комитет

Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыгъэр
шыгъэр:
385000,

кт. Мыекуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм
къаихырэр А4-кээ
заджэхэрэх тхьапхэу
зипчагъэкээ 5-м
емыххэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлтэу, шрифттыр
12-м нахь цыкынэу
щытэп. Мы шалхъэх
хэм адимыштэрэх
тхыгъэхэр редакцием
зэкегъэхээсэх.

E-mail: adygoe@mail.ru

Зышаушихъятыгъэр:
Урысые Федерацием
хэхуутин Фофхэмкээ, тел-
радиокъэтын-
хэмкээ ыкы зэлъы-
иэсэхээсэм
и Министрствэ
и Темир-Кавказ
Чыпэ гъэйоры-
шилэг, зэраушыхъятыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зышаушихъятыгъэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кт. Мыекуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкэмкы
пчагъэр
4129
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 2804

Хэутынм узьчи-
кэлхэнэу щыт уахтэр
Сыхыатыр
18.00
Зышаушихъятыгъэхэ
уахтэр
Сыхыатыр
18.00

Редактор
шыгъэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шыгъэр
игуадзэр
Мэцлэхээ
С. А.

Пшьэдэкъыж
зыхыырэ секретарыр

Хъурмэ
Х. Х.